

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. ŻURAWIA 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 28-37-04; 29-35-69

Telefon dyżurny 21-34-34

ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telex: 816-436

BD /186/39/89

OPINIE O PRACY USTĘPUJĄCEJ RADY MINISTRÓW
I CHARAKTERZE PRZYSZŁEGO RZĄDU

Sierpień 1989 r.

Od listopada 1988 roku w kręgu zainteresowań CBOS-u znalazły się społeczne opinie na temat rządu M. Rakowskiego. Wyniki przeprowadzonego wówczas badania¹ wskazywały, że po powołaniu nowego gabinetu w społeczeństwie polskim odżyły po raz kolejny (podobnie jak w momencie startu gabinetu Z. Messnera) nadzieje na poprawę sytuacji gospodarczej i politycznej kraju oraz warunków życia. Zdaniem badanych, jego skład stwarzał szanse na zerwanie z dotychczasowymi metodami rządzenia; liczono na jego pragmatyzm, konsekwencję, dynamizm działania. Nowa Rada Ministrów rozpoczynała swoją działalność w atmosferze nadziei i społecznej przychylności. Nie trwała ona jednak zbyt długo. Po trzech miesiącach² okazało się, że rząd traci dany mu na starcie kredyt zaufania. Osiągnął on co prawda sukcesy w sferze politycznej, ale trudno było się dopatrzeć pozytywnych efektów gospodarczych czy ekonomicznych. W opinii badanych stał się raczej rządem porozumienia narodowego niż skutecznej polityki gospodarczej. W lipcu br.³ obserwowaliśmy dalsze nasilanie się krytycyzmu wobec gabinetu M. Rakowskiego.

1. Ocena działalności rządu

W okresie między listopadem '88 a lipcem '89 znacznie zmniejszył się odsetek osób aprobujących działalność rządu (z ponad 70 do 35; tab. 1). Akceptowały go przede wszystkim osoby starsze, członkowie PZPR oraz respondenci należący przed wprowadzeniem stanu wojennego do branżowych i autonomicznych związków zawodowych (tab. 1 aneksu). Z negatywną oceną swojej pracy Rada Ministrów spotykała się głównie wśród osób należących do "Solidarności". Większy krytycyzm niż inne grupy wiekowe wyrażali ludzie 30-39-letni, częściej mężczyźni niż kobiety, osoby z wykształceniem wyższym niż średnim, mieszkańcy miast.

¹ "Aktualne wydarzenia (11)" - badanie przeprowadzono w dniach 10-13.11.88 r. na reprezentatywnej 1494-osobowej próbie dorosłej ludności Polski.

² "Aktualne wydarzenia (12)" - sondaż zrealizowano w dniach 21-25.01.89 r. na reprezentatywnej 1500-osobowej próbie dorosłej ludności Polski.

³ "Aktualne wydarzenia (13)" - badanie przeprowadzono w dniach 21-24.07.89 r. na reprezentatywnej 1498-osobowej próbie dorosłej ludności Polski.

Tabela 1

w procentach

Ocena działalności rządu Z. Messnera	Respondenci według terminów badań							
	XII'85	VII'86	XII'86	VII'87	XI'87	II'88	V'88	VIII'88
Zgodna z interesami społeczeństwa	77,1	71,6	69,9	72,7	63,0	51,5	51,4	33,6
Niezgodna z intere- sami społeczeństwa	13,2	18,3	17,2	15,2	24,0	34,7	33,8	51,3
Ocena działalności rządu M. Rakowskiego	Respondenci według terminów badań							
	XI'88	I'89	III'89	IV'89	V'89	VI'89	VII'89	
Zgodna z interesami społeczeństwa	72,4	56,9	56,5	56,8	58,5	47,2	34,9	
Niezgodna z intere- sami społeczeństwa	15,1	28,6	32,0	27,8	27,7	39,4	45,7	

Notowania gabinetu M. Rakowskiego bliskie są w tej chwili społecznym ocenom ekipy Z. Messnera z okresu strajków w sierpniu'88. W lipcu'89 rząd dołączył, obok PZPR (18,1%) i przeciwników ustroju (20,4%), do grupy instytucji i organizacji o najniższej społecznej aprobacie.

W przekonaniu ponad 46% badanych większość ludzi w Polsce uważa, że rząd premiera M. Rakowskiego zrobił niewiele, bądź nie zrobił nic, aby poprawić sytuację kraju. Poglądy takie szczególnie często wyrażały osoby negatywnie oceniające sytuację gospodarczą Polski (51,0%) i materialne warunki życia ludzi (53,4%). Co 4 ankietowany był przeciwnego zdania. W opinii 2,1% badanych społeczeństwo sądzi, że rząd zrobił wszystko, aby zmienić istniejący stan, 22,5% - że dokonał wiele, ale nie wszystko, prawie 20% - że równie wiele zrobił, co zaniedbał. O negatywnych ocenach pracy rządu (tab. 2 aneksu) byli przeświadczeni przede wszystkim członkowie "Solidarności", o pozytywnych natomiast partyjni.

W opinii badanych, oceny rządu M. Rakowskiego zbieżne są ze społecznym odbiorem dokonań gabinetu: ponad 52% ankietowanych uważało, że większość ludzi w Polsce ocenia go tak, jak na to zasługuje, zdaniem prawie 25% respondentów społeczeństwo wystawia rządowi zaniżone noty, natomiast co 10 respondent był prze-

konany, że ocenia się go za wysoko. O sprawiedliwości społecznych ocen mówili przede wszystkim ci badani, którzy twierdzili, że większość ludzi w Polsce negatywnie ocenia dokonania rządu, jak też przeświadczeni, że rząd równie wiele zrobił, co zaniedbał (tab. 2). Odmienne było w grupie respondentów pozytywnie oceniających działalność Rady Ministrów. Tu dominowały opinie o niesprawiedliwości społecznych ocen - ponad połowa badanych z tej grupy uważała, że większość ludzi w Polsce ocenia rząd gorzej, niż na to zasługuje.

Tabela 2

w procentach

Społeczne oceny rządu M. Rakowskiego	Ocena dokonań rządu			
	zrobił wszystko bądź wiele	równie wiele zrobił, co zaniedbał	zrobił niewiele bądź nic	trudno powiedzieć
Gorzej niż na to zasługuje	53,0	29,7	10,2	8,8
Tak jak na to zasługuje	35,1	58,8	64,3	20,0
Lepiej niż na to zasługuje	3,5	4,4	16,5	4,0
Trudno powiedzieć	8,4	7,1	9,0	67,2

Wśród badanych wyrażających opinię, że większość ludzi w Polsce ocenia rząd tak, jak na to zasługuje, przeważali pracownicy handlu i usług. O niesprawiedliwości społecznych ocen - za niskich byli przekonani głównie członkowie PZPR, za wysokich - należący do "Solidarności" (tab. 3 aneksu).

2. Ocena działalności członków rządu i jego premiera

Negatywnym ocenom pracy rządu towarzyszy zmiana nastawienia badanych do osób wchodzących w skład gabinetu (tab. 3). W porównaniu z majem '89 o blisko 20% zmniejszyło się grono sympatyków M. Wilczka, o 10% C. Kiszczaka, o 8% J. Urbana. Na społecznym uznaniu radykalnie stracił M. Rakowski. Liczba respondentów oceniających premiera pozytywnie zmniejszyła się we wszystkich badanych przez nas aspektach społecznego odbioru jego osoby (tab.4).

Tabela 3

w procentach

Członkowie rządu	Respondenci według terminów badań									
	VII '87	XI '87	II '88	V '88	VIII '88	XI '88	I '89	III '89	V '89	VII '89
SYMPATIA										
C. Kiszczak	15,1	15,4	8,5	11,4	13,1	29,5	19,9	21,7	25,5	15,5
A. Kwaśniewski	-	-	-	-	-	27,4	-	20,7	29,6	27,3
J. Urban	28,6	28,8	28,9	24,7	18,0	28,5	20,3	24,8	28,4	20,9
M. Wilczek	-	-	-	-	-	51,9	55,3	-	58,9	39,4
BRAK SYMPATII										
C. Kiszczak	21,3	22,1	29,3	28,6	36,2	26,6	25,3	30,3	26,6	35,7
A. Kwaśniewski	-	-	-	-	-	7,6	-	13,2	13,7	11,7
J. Urban	41,7	48,1	49,6	48,3	56,5	44,6	53,3	50,3	43,0	53,0
M. Wilczek	-	-	-	-	-	5,6	11,4	-	11,3	21,3

W okresie styczeń - lipiec '89 o 1/5 zmalała grupa badanych wyrażających opinie, że działalność premiera dobrze służy społeczeństwu, o podobny procent przekonanych o trafności wyboru na to stanowisko, jak również darzących go sympatią. Stosunkowo najmniej M. Rakowski stracił na społecznym zaufaniu (16,2%), które jednak już w listopadzie '88 było niższe od notowań aprobaty czy też ocen trafności wyboru.

Po 9 miesiącach pracy premier miał więcej zdecydowanych przeciwników niż zwolenników. Do pierwszych (ponad 26%) zaliczono tych, którzy we wszystkich badanych przez nas aspektach społecznego odbioru jego osoby ocenili go negatywnie. Odsetek tych drugich - wypowiadających konsekwentnie pozytywne opinie - wynosił blisko 18%. Potwierdza to prezentowane już stwierdzenie o radykalnej zmianie stosunku respondentów do M. Rakowskiego - jeszcze w styczniu miał on trzykrotnie więcej zwolenników niż przeciwników (32,0:11,3%). Zauważmy jednak, że nadal premier cieszył się wyższym uznaniem niż gabinet, którym kierował. W gronie zwolenników M. Rakowskiego zdecydowanie przeważali członkowie PZPR, osoby starsze, mieszkańcy miast, inteligencja, respondenci należący przed wprowadzeniem stanu wojennego do autonomicznych i branżowych związków zawodowych. Do jego przeciwników należe-

Tabela 4

w procentach

Ocena M. Rakowskiego	Aspekty oceny																							
	zgodność działalności z interesami społeczeństwa								trafność wyboru na stanowisko premiera				wzbudzenie sympatii				zaufania							
	XI'88	I'89	III'89	IV'89	V'89	VI'89	VII'89	XI'89	XI'88	I'89	VII'89	XI'89	I'89	III'89	V'89	VII'89	XI'89	I'89	XI'88	I'89	VII'89	XI'89	VII'89	
Pozytywna	69,9	65,3	67,3	63,9	67,4	61,7	42,5	52,0	52,5	28,8	49,5	46,9	50,2	47,0	29,9	38,5	42,7	26,5						
Negatywna	12,8	19,0	20,2	20,9	20,6	26,2	40,8	21,4	29,5	54,0	17,9	24,2	22,9	21,9	38,9	23,9	28,5	45,9						
Ambivalentna	17,3	15,4	12,5	15,2	11,9	12,1	16,7	26,6	17,9	16,8	32,5	28,5	26,8	31,0	31,1	37,5	28,1	27,2						

li przede wszystkim członkowie "Solidarności". Krytyczni w swoich opiniach byli również robotnicy wykwalifikowani i osoby w wieku 30-39 lat (tab. 4-8 aneksu).

3. Powołanie nowego gabinetu

Stosunek badanych do M. Rakowskiego w istotny sposób wpłynął na ich stanowisko w kwestii: czy należałoby mu ponownie powierzyć funkcję premiera rządu. Wśród jego zwolenników zdecydowana większość (79,9%) uważała, że tak. Przeciwnicy natomiast niemal powszechnie (90,6%) udzielali odpowiedzi negatywnej, twierdząc, że są lepsi kandydaci. Ogółem propozycję tę odrzuciło 44,1% respondentów - przede wszystkim członkowie "Solidarności" (tab. 9 aneksu), akceptowało zaś prawie 22% - najczęściej partyjni (PZPR). Co 3 ankietowany nie miał wyrobionego zdania w tej sprawie. Wśród tych, którzy dostrzegali lepsze kandydatury na stanowisko premiera niż M. Rakowski (672 osoby), 34,4% wskazywało na osoby związane ze stroną solidarnościową, a 19,8% ze stroną koalicji rządzącej. W pierwszej grupie zdecydowanymi liderami byli B. Geremek (13,2%) i L. Wałęsa (7,1%); zdecydowanie rzadziej wymieniano J. Kuronia (2,2%), A. Michnika (1,6%), W. Trzeciakowskiego (1,5%) czy też J. Onyszkiewicza (1,0%). W grupie osób preferujących kandydatów strony koalicyjnej najczęściej pojawiała się nazwisko W. Baki (7,4%), w dalszej kolejności A. Kwaśniewskiego (3,4%), M. Wilczka (3,3%), I. Sekuły (2,1%). Pozostali kandydaci na stanowisko premiera byli wymieniani przez mniej niż 1% badanych. Ponad 1/5 respondentów nie potrafiła podać nazwiska, a blisko 5% udzieliło odpowiedzi: *każdy tylko nie Rakowski, są lepsi od niego*. Około 8% ankietowanych zwróciło uwagę na walory intelektualne i moralne kandydata: *ktoś z ludzi młodszych, niezależnych, prężnych w działaniu; osoba o nieugiętej woli i zdecydowanym działaniu; ktoś bardziej energiczny i konsekwentny w działaniu, dobry ekonomista i organizator*.

Wydaje się, że odrzucenie kandydatury M. Rakowskiego przez znaczną część badanych nie wynika z przeświadczenia, że wśród przedstawicieli koalicji rządzącej są lepsi kandydaci na premiera, ale z przekonania o konieczności powierzenia tego stanowiska osobie związanej z "Solidarnością". W opinii 32,7% ogółu badanych "Solidarność" ma lepszy program rozwoju kraju niż

partie związane ze stroną rządową (PZPR - 4,5%, SD - 1,9%, ZSL - 1,8%, PZKS, UChS, PAX - 1,0%). Jednak gdy zapytaliśmy: kto powinien wejść w skład rządu powołanego przez nowy Sejm, zdecydowana większość badanych (80,1%), podobnie jak w czerwcu (76,2%), opowiedziała się za gabinetem wielkiej koalicji. W opinii 2,5% ankietowanych (w czerwcu - 2,6%) rząd powinien się składać tylko z przedstawicieli koalicji rządzącej (o tym byli przekonani członkowie PZPR - tab. 10 aneksu), natomiast 6,5% (w czerwcu 8,5%) z przedstawicieli "Solidarności" (w tej grupie przeważali należący do tego związku). Jeżeli ci ostatni nie weszliby w skład nowego gabinetu, to przez większość respondentów (50,6%; w czerwcu 40,3%) byłiby obligowani do jak najszerzej współpracy z ekipą rządzącą. Poglądy takie wyrażali (tab. 11 aneksu) głównie członkowie PZPR, SD, ZSL, badani należący przed wprowadzeniem stanu wojennego do autonomicznych i branżowych związków zawodowych. Liczba osób wskazujących na konieczność współdziałania z rządem wzrosła w ciągu miesiąca o 10%. Ponad 29,1% (w czerwcu - 28,9%) badanych uważało, że "Solidarność" powinna walczyć z rządem, ale tam gdzie jest to konieczne, iść na ustępstwa. W zdecydowanej mniejszości (11,5%; w czerwcu 15,5%) są zwolennicy ostrej walki politycznej. Grupę tę stanowią przede wszystkim członkowie "Solidarności" i osoby niepracujące.

Alternatywny wobec rządu wielkiej koalicji rząd niezależnych fachowców, specjalistów, nie związanych ani z koalicją, ani z "Solidarnością" rzadziej spotykał się z aprobatą badanych. Poparcia dla takiego składu gabinetu udzieliło 52,8% ankietowanych, przeciwnych było blisko 18%. Prawie 30% badanych nie miało sprecyzowanego zdania w tej kwestii - zwłaszcza osoby starsze i respondenci z wykształceniem podstawowym (tab. 12 aneksu).

x

x

x

Powołanie rządu M. Rakowskiego nie zahamowało fali narastającego niezadowolenia społecznego - zarówno z sytuacji gospodarczej, jak i warunków życia. W okresie jego działalności nasiliło się przekonanie o braku szans na wyjście z kryzysu gospodar-

czego i poprawę sytuacji materialnej polskich rodzin. Coraz częściej dopuszczano możliwość wybuchu poważnego konfliktu społecznego. Wiele dobrych intencji i zamiarów ustępującego gabinetu zdecydowanie nie wystarczyło, aby można było go nazwać rządem skutecznej polityki gospodarczej. Społeczne oceny rządu M. Rakowskiego ulegały podobnym ewolucjom jak w przypadku ekipy Z. Messnera. Obydwa gabinety rozpoczynały swoją pracę w sprzyjającej atmosferze, by niedługo potem systematycznie tracić dany im na starcie wysoki kredyt zaufania.

Wyniki badań wskazują, że społeczeństwo oczekuje rządu wielkiej koalicji z udziałem "Solidarności", twierdząc, że jej program jest najlepszy i rozwiąże problemy kraju.

ANEKS

Tabela 1

w procentach

Charakterystyka badanych	Ocena działalności rządu		
	aprobata	brak aprobaty	trudno powiedzieć
<u>Płeć</u>			
Mężczyźni	32,6	48,8	18,6
Kobiety	37,2	42,8	20,0
<u>Wiek</u>			
Do 29	35,1	46,5	18,5
30-39	28,5	53,0	18,6
40-59	35,8	47,0	17,2
60 i więcej lat	41,3	35,3	23,4
<u>Miejsce zamieszkania</u>			
Wieś	36,5	42,6	21,0
Miasto	34,0	47,8	18,2
<u>Wykształcenie</u>			
Podstawowe	37,4	41,8	20,8
Zasadnicze zawodowe	30,0	48,6	21,3
Średnie	35,6	47,8	16,6
Ponadśrednie	34,0	51,1	14,9
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>			
Inteligencja	42,2	45,3	12,5
Pozostali umysłowi	38,3	45,5	16,2
Pracownicy handlu i usług	32,2	44,8	23,0
Robotnicy wykwalifikowani	30,7	50,0	19,3
Robotnicy do prac prostych	32,1	50,7	17,1
Rolnicy indywidualni	38,9	43,2	17,9
Właściciele prywatnych firm	8,0	60,0	32,0
Emeryci i renciści	39,2	36,3	24,5
Niepracujący	30,4	51,2	18,5
<u>Przynależność do partii</u>			
PZPR	53,5	35,1	11,4
ZSL lub SD	35,9	45,3	18,8
Nie należy	33,3	46,6	20,1
<u>Przynależność do związków zawodowych przed 13.12.1981 r.</u>			
NSZZ "Solidarność"	26,9	57,0	16,1
Inne związki	42,8	39,0	18,2
Nie należał do żadnych	35,6	43,7	20,7
<u>Przynależność do NSZZ "Solidarność" ("Solidarność" RI)</u>			
Należy	25,4	62,0	12,7
Nie należy	36,5	43,1	20,4

Tabela 2

w procentach

Charakterystyka badanych	Społeczne oceny pracy rządu M. Rakowskiego			
	zrobił wszystko bądź wiele	równie wiele zrobił, co zaniedbał	nie zrobił nic bądź niewiele	trudno powiedzieć
<u>Płeć</u>				
Mężczyźni	23,1	20,1	50,0	6,8
Kobiety	26,3	19,9	43,9	9,9
<u>Wiek</u>				
Do 29	22,8	19,4	46,6	11,1
30-39	20,6	24,6	50,0	4,7
40-59	26,8	19,0	48,8	5,5
60 i więcej lat	29,0	16,4	41,2	13,4
<u>Miejsce zamieszkania</u>				
Wieś	23,7	20,8	47,2	8,3
Miasto	25,4	19,4	46,7	8,7
<u>Wykształcenie</u>				
Podstawowe	24,5	18,0	45,2	12,3
Zasadnicze zawodowe	19,5	22,2	52,4	6,0
Średnie	27,8	20,5	45,9	5,8
Ponadśrednie	30,4	22,5	44,2	2,9
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>				
Inteligencja	35,5	24,2	37,1	3,2
Pozostali umysłowi	29,4	22,2	44,3	4,1
Pracownicy handlu i usług	25,3	18,4	47,1	9,2
Robotnicy wykwalifikowani	15,8	23,9	54,8	5,5
Robotnicy do prac prostych	24,3	20,0	45,7	10,0
Rolnicy indywidualni	21,4	17,5	50,9	10,3
Właściciele prywatnych firm	16,0	28,0	48,0	8,0
Emeryci i renciści	33,0	14,4	40,0	12,6
Niepracujący	22,0	20,8	47,6	9,5
<u>Przynależność do partii</u>				
PZPR	49,6	22,1	27,4	0,9
ZSL lub SD	35,9	15,6	40,6	7,8
Nie należy	22,1	19,9	48,8	9,2
<u>Przynależność do związków zawodowych przed 13.12.1981 r.</u>				
NSZZ "Solidarność"	15,1	21,8	59,3	3,8
Inne związki	38,7	17,9	39,1	4,3
Nie należał do żadnych	24,4	19,8	44,8	11,0
<u>Przynależność do NSZZ "Solidarność" ("Solidarność" RI)</u>				
Należy	12,4	15,3	68,8	3,5
Nie należy	26,7	20,6	43,5	9,2

Tabela 3

w procentach

Charakterystyka badanych	Społeczne oceny pracy rządu M. Rakowskiego			
	o rządzie mówi się:			
	gorzej niż na to zasługuje	tak jak na to zasługuje	lepiej niż na to zasługuje	trudno powiedzieć
<u>Płeć</u>				
Mężczyźni	26,0	51,6	12,0	10,5
Kobiety	23,3	52,5	8,2	16,0
<u>Wiek</u>				
Do 29	19,1	53,5	10,8	16,6
30-39	22,2	57,0	10,1	10,6
40-59	29,4	50,1	11,2	9,2
60 i więcej lat	27,0	47,1	8,0	17,9
<u>Miejsce zamieszkania</u>				
Wieś	22,9	53,2	8,4	15,5
Miasto	25,8	51,2	11,1	11,9
<u>Wykształcenie</u>				
Podstawowe	23,3	51,2	8,3	17,2
Zasadnicze zawodowe	21,9	57,2	11,4	9,6
Średnie	25,5	51,7	9,9	13,0
Ponadśrednie	34,8	44,7	14,9	5,7
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>				
Inteligencja	42,2	42,2	9,4	6,3
Pozostali umysłowi	28,8	48,2	12,6	10,4
Pracownicy handlu i usług	19,3	63,6	6,8	10,2
Robotnicy wykwalifikowani	21,2	54,4	12,4	12,0
Robotnicy do prac prostych	26,4	53,6	6,4	13,6
Rolnicy indywidualni	20,6	54,5	6,9	18,0
Właściciele prywatnych firm	24,0	48,0	20,0	8,0
Emeryci i renciści	28,9	45,1	9,5	16,5
Niepracujący	17,9	58,3	11,3	12,5
<u>Przynależność do partii</u>				
PZPR	51,8	37,7	5,3	5,3
ZSL lub SD	32,8	48,4	7,8	10,9
Nie należy	21,8	53,4	10,5	14,2
<u>Przynależność do związków zawodowych przed 13.12.1981 r.</u>				
NSZZ "Solidarność"	20,7	56,3	14,9	8,0
Inne związki	38,6	45,8	6,8	8,9
Nie należał do żadnych	22,3	52,3	9,2	16,2
<u>Przynależność do NSZZ "Solidarność" ("Solidarność" RI)</u>				
Należy	20,5	53,2	18,0	8,3
Nie należy	25,3	51,9	8,8	14,1

Tabela 4

w procentach

Charakterystyka badanych	Odsetki respondentów wyrażających o M.Rakowskim jedynie	
	pozytywne oceny	negatywne oceny
<u>Płeć</u>		
Mężczyźni	16,6	29,8
Kobiety	19,1	22,9
<u>Wiek</u>		
Do 29	13,2	26,8
30-39	16,0	31,1
40-59	18,7	26,1
69 i więcej lat	23,4	20,1
<u>Miejsce zamieszkania</u>		
Wieś	14,0	23,3
Miasto	20,5	28,2
<u>Wykształcenie</u>		
Podstawowe	16,5	22,8
Zasadnicze zawodowe	12,0	29,0
Średnie	22,1	29,6
Ponadśrednie	27,0	26,2
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>		
Inteligencja	34,4	28,1
Pozostali umysłowi	24,8	28,8
Pracownicy handlu i usług	10,2	22,7
Robotnicy wykwalifikowani	13,5	31,8
Robotnicy do prac prostych	15,0	25,7
Rolnicy indywidualni	13,7	24,8
Właściciele prywatnych firm	12,0	36,0
Emeryci i renciści	23,4	17,6
Niepracujący	13,7	29,2
<u>Przynależność do partii</u>		
PZPR	53,5	9,6
ZSL lub SD	18,8	12,5
Nie należy	14,7	28,5
<u>Przynależność do związków zawodowych przed 13.12.1981 r.</u>		
NSZZ "Solidarność"	9,9	39,6
Inne związki	31,4	18,6
Nie należał do żadnych	17,1	23,8
<u>Przynależność do NSZZ "Solidarność" ("Solidarność" RI)</u>		
Należy	7,3	47,8
Nie należy	19,6	22,9

Tabela 5

w procentach

Charakterystyka badanych	Ocena działalności M. Rakowskiego		
	aprobata	brak aprobaty	trudno powiedzieć
<u>Płeć</u>			
Mężczyźni	40,7	46,1	13,2
Kobiety	44,3	35,7	20,0
<u>Wiek</u>			
Do 29	40,0	42,5	17,5
30-39	39,3	45,4	15,3
40-59	43,3	41,8	14,9
60 i więcej lat	47,9	32,5	19,6
<u>Miejsce zamieszkania</u>			
Wieś	41,2	39,5	19,3
Miasto	43,4	41,7	14,9
<u>Wykształcenie</u>			
Podstawowe	42,9	36,9	20,1
Zasadnicze zawodowe	39,8	41,9	18,3
Średnie	42,6	45,2	12,2
Ponadśrednie	47,5	42,6	9,9
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>			
Inteligencja	54,7	39,1	6,3
Pozostali umysłowi	45,5	43,7	10,8
Pracownicy handlu i usług	45,5	36,4	18,2
Robotnicy wykwalifikowani	38,7	46,4	15,0
Robotnicy do prac prostych	35,7	41,4	22,9
Rolnicy indywidualni	37,6	38,9	23,5
Właściciele prywatnych firm	28,0	48,0	24,0
Emeryci i renciści	50,9	31,5	17,6
Niepracujący	40,5	45,2	14,3
<u>Przynależność do partii</u>			
PZPR	71,9	20,2	7,9
ZSL lub SD	50,0	31,3	18,8
Nie należy	39,6	43,1	17,3
<u>Przynależność do związków zawodowych przed 13.12.1981 r.</u>			
NSZZ "Solidarność"	31,0	55,7	13,3
Inne związki	58,1	28,0	14,0
Nie należał do żadnych	42,4	39,0	18,6
<u>Przynależność do NSZZ "Solidarność" ("Solidarność" RI)</u>			
Należy	26,3	62,0	11,7
Nie należy	45,1	37,5	17,4

Tabela 6

w procentach

Charakterystyka badanych	Stosunek do M. Rakowskiego		
	sympatia	brak sympatii	ambiwalentny
<u>Płeć</u>			
Mężczyźni	27,8	43,9	28,2
Kobiety	31,9	34,0	34,0
<u>Wiek</u>			
Do 29	26,8	39,7	33,5
30-39	25,5	44,3	30,2
40-59	29,6	38,6	31,8
60 i więcej lat	38,3	32,0	29,8
<u>Miejsce zamieszkania</u>			
Wieś	26,1	37,2	36,7
Miasto	32,4	39,9	27,7
<u>Wykształcenie</u>			
Podstawowe	30,8	36,6	32,5
Zasadnicze zawodowe	24,0	40,8	35,1
Średnie	32,2	41,3	26,5
Ponadśrednie	34,0	36,9	29,1
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>			
Inteligencja	37,5	42,2	20,3
Pozostali umysłowi	35,1	39,2	25,7
Pracownicy handlu i usług	23,9	36,4	39,8
Robotnicy wykwalifikowani	25,5	47,8	26,6
Robotnicy do prac prostych	29,5	38,1	32,4
Rolnicy indywidualni	23,5	38,0	38,5
Właściciele prywatnych firm	16,0	52,0	32,0
Emeryci i renciści	40,3	29,3	30,4
Niepracujący	25,0	38,7	36,3
<u>Przynależność do partii</u>			
PZPR	62,3	20,2	17,5
ZSL lub SD	32,8	26,6	40,6
Nie należy	26,9	41,3	31,9
<u>Przynależność do związków zawodowych przed 13.12.1981 r.</u>			
NSZZ "Solidarność"	18,9	52,3	28,8
Inne związki	42,8	27,1	30,1
Nie należał do żadnych	30,3	37,4	32,3
<u>Przynależność do NSZZ "Solidarność" ("Solidarność" RI)</u>			
Należy	15,2	57,4	27,5
Nie należy	32,3	36,0	31,7

Tabela 7

w procentach

Charakterystyka badanych	Ocena trafności wyboru M.Rakowskiego na stanowisko premiera				
	wszystko	wiele	niewiele	nic nie wskazuje na to, że był to właściwy wybór	trudno powiedzieć
	wskazuje na to, że był to właściwy wybór				
<u>Płeć</u>					
Mężczyźni	4,4	25,2	36,1	21,4	12,8
Kobiety	5,9	22,4	30,2	20,7	20,7
<u>Wiek</u>					
Do 29	2,5	22,2	34,9	21,3	19,1
30-39	5,0	23,3	35,9	23,5	12,4
40-59	5,7	24,4	32,4	22,9	14,5
60 i więcej lat	7,2	25,2	29,1	15,8	22,7
<u>Miejsce zamieszkania</u>					
Wieś	3,8	22,0	34,6	19,3	20,3
Miasto	6,1	25,0	32,0	22,3	14,6
<u>Wykształcenie</u>					
Podstawowe	5,4	21,3	30,8	19,6	23,0
Zasadnicze zawodowe	3,3	20,8	40,7	20,8	14,5
Średnie	5,5	28,1	32,2	21,3	13,0
Ponadśrednie	7,9	30,7	28,6	27,9	5,0
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>					
Inteligencja	7,8	37,5	29,7	21,9	3,1
Pozostali umysłowi	5,9	30,2	32,4	19,8	11,7
Pracownicy handlu i usług	3,4	20,7	35,6	24,1	16,1
Robotnicy wykwalifikowani	4,8	19,1	39,3	22,1	14,7
Robotnicy do prac prostych	5,0	25,0	30,0	20,0	20,0
Rolnicy indywidualni	3,4	18,9	33,9	21,9	21,9
Właściciele prywatnych firm	4,0	20,0	28,0	36,0	12,0
Emeryci i renciści	6,6	27,6	29,0	14,7	22,1
Niepracujący	4,8	19,6	33,9	25,0	16,7
<u>Przynależność do partii</u>					
PZPR	13,3	48,7	18,6	12,4	7,1
ZSL lub SD	9,4	28,1	32,8	14,1	15,6
Nie należy	4,1	21,5	34,4	22,2	17,8
<u>Przynależność do związków zawodowych przed 13.12.1981 r.</u>					
NSZZ "Solidarność"	2,2	18,6	37,2	30,0	12,1
Inne związki	10,2	33,1	30,5	12,7	13,6
Nie należał do żadnych	5,0	23,0	32,5	20,2	19,3
<u>Przynależność do NSZZ "Solidarność" ("Solidarność" RI)</u>					
Należy	2,5	16,2	38,7	32,8	9,8
Nie należy	5,6	25,0	32,2	19,3	17,9

Tabela 8

w procentach

Charakterystyka badanych	Ocena zaufania do M. Rakowskiego		
	mam zaufanie	nie ufam mu	trudno powiedzieć
<u>Płeć</u>			
Mężczyźni	24,6	49,5	25,9
Kobiety	28,6	42,8	28,7
<u>Wiek</u>			
Do 29	21,0	46,9	32,1
30-39	26,5	51,7	21,8
40-59	25,4	46,4	28,2
60 i więcej lat	33,2	38,2	28,5
<u>Miejsce zamieszkania</u>			
Wieś	22,4	44,2	33,4
Miasto	29,3	47,3	23,4
<u>Wykształcenie</u>			
Podstawowe	27,0	42,6	30,4
Zasadnicze zawodowe	19,0	50,9	30,1
Średnie	30,4	46,0	23,6
Ponadśrednie	32,9	50,7	16,4
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>			
Inteligencja	40,6	48,4	10,9
Pozostali umysłowi	32,9	43,7	23,4
Pracownicy handlu i usług	18,4	50,6	31,0
Robotnicy wykwalifikowani	20,2	52,9	26,8
Robotnicy do prac prostych	26,4	45,7	27,9
Rolnicy indywidualni	21,0	43,8	35,2
Właściciele prywatnych firm	16,0	60,0	24,0
Emeryci i renciści	33,8	39,0	27,2
Niepracujący	25,6	47,6	26,8
<u>Przynależność do partii</u>			
PZPR	61,1	26,5	12,4
ZSL lub SD	26,6	31,3	42,2
Nie należy	23,7	48,5	27,9
<u>Przynależność do związków zawodowych przed 13.12.1981 r.</u>			
NSZZ "Solidarność"	18,6	61,3	20,1
Inne związki	40,3	35,2	24,6
Nie należał do żadnych	25,8	43,8	30,4
<u>Przynależność do NSZZ "Solidarność" ("Solidarność" RI)</u>			
Należy	14,2	66,7	19,1
Nie należy	28,6	42,9	28,6

Tabela 9

w procentach

Charakterystyka badanych	Ocena propozycji ponownego powierzenia M.Rakowskiemu stanowiska premiera		
	aprobata	brak aprobaty	trudno powiedzieć
<u>Płeć</u>			
Mężczyźni	21,5	49,5	29,0
Kobiety	21,8	38,8	39,4
<u>Wiek</u>			
Do 29	18,5	45,8	35,7
30-39	20,5	48,4	31,1
40-59	23,6	46,8	29,6
60 i więcej lat	23,7	34,2	42,1
<u>Miejsce zamieszkania</u>			
Wieś	18,2	41,7	40,0
Miasto	23,9	45,4	30,7
<u>Wykształcenie</u>			
Podstawowe	20,0	37,7	42,3
Zasadnicze zawodowe	17,1	51,2	31,7
Średnie	25,7	45,7	28,6
Ponadśrednie	29,1	50,4	20,6
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>			
Inteligencja	35,9	48,4	15,6
Pozostali umysłowi	24,8	43,7	31,5
Pracownicy handlu i usług	13,6	52,3	34,1
Robotnicy wykwalifikowani	19,3	50,0	30,7
Robotnicy do prac prostych	21,4	45,0	33,6
Rolnicy indywidualni	19,2	37,2	43,6
Właściciele prywatnych firm	16,0	56,0	28,0
Emeryci i renciści	25,3	34,8	39,9
Niepracujący	18,5	50,6	31,0
<u>Przynależność do partii</u>			
PZPR	50,0	31,6	18,4
ZSL lub SD	23,4	40,6	35,9
Nie należy	19,0	45,3	35,6
<u>Przynależność do związków zawodowych przed 13.12.1981 r.</u>			
NSZZ "Solidarność"	13,9	58,8	27,2
Inne związki	34,3	36,9	28,8
Nie należał do żadnych	21,0	41,0	38,0
<u>Przynależność do NSZZ "Solidarność" ("Solidarność" RI)</u>			
Należy	13,2	66,8	20,0
Nie należy	23,0	40,5	36,5

Tabela 10

w procentach

Charakterystyka badanych	Respondenci opowiadający się za powołaniem rządu składającego się z przedstawicieli			
	tylko do-tychcza-sowej ko-alicji rządzącej	tylko "Soli-darno-ści"	obu stron	trudno po-wiedzieć
<u>Płeć</u>				
Mężczyźni	2,9	6,6	81,4	9,1
Kobiety	2,2	6,5	78,8	12,5
<u>Wiek</u>				
Do 29	1,5	8,3	78,8	11,4
30-39	1,7	6,9	82,7	8,6
40-59	4,5	5,5	79,6	10,4
60 i więcej lat	2,2	5,8	78,8	13,2
<u>Miejsce zamieszkania</u>				
Wieś	1,9	7,0	79,6	11,6
Miasto	3,0	6,3	80,4	10,4
<u>Wykształcenie</u>				
Podstawowe	1,7	6,6	77,8	13,8
Zasadnicze zawodowe	1,5	6,3	79,3	12,9
Średnie	3,1	6,5	84,7	5,7
Ponadśrednie	7,1	7,1	79,4	6,4
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>				
Inteligencja	12,5	6,3	78,1	3,1
Pozostali umysłowi	4,5	5,0	86,0	4,5
Pracownicy handlu i usług	1,1	8,0	81,8	9,1
Robotnicy wykwalifikowani	1,8	6,2	81,8	10,2
Robotnicy do prac prostych	2,1	6,4	78,6	12,9
Rolnicy indywidualni	1,3	9,0	77,4	12,4
Właściciele prywatnych firm	4,0	4,0	80,0	12,0
Emeryci i renciści	1,8	4,8	79,1	14,3
Niepracujący	0,6	7,7	76,8	14,9
<u>Przynależność do partii</u>				
PZPR	7,0	0,9	90,4	1,8
ZSL lub SD	1,6	7,8	84,4	6,3
Nie należy	2,2	6,9	79,1	11,8
<u>Przynależność do związków zawodowych przed 13.12.1981 r.</u>				
NSZZ "Solidarność"	4,3	9,6	76,5	9,6
Inne związki	3,4	2,5	87,3	6,8
Nie należał do żadnych	1,7	6,5	79,4	12,3
<u>Przynależność do NSZZ "Solidarność" ("Solidarność" RI)</u>				
Należy	2,9	16,1	73,7	7,3
Nie należy	2,5	5,0	81,2	11,3

Tabela 11

w procentach

Charakterystyka badanych	Odpowiedzi na pytanie: jeśli w skład nowego rządu nie wejdą przedstawiciele "Solidarności", to czy powinna ona z rządem			
	nieustępliwie walczyć	walczyć, ale tam gdzie to konieczne iść na ustępstwa	starać się w jak największym zakresie współpracować	trudno powiedzieć
<u>Płeć</u>				
Mężczyźni	11,9	30,8	49,8	7,6
Kobiety	11,0	27,7	51,6	9,7
<u>Wiek</u>				
Do 29	17,2	29,5	44,9	8,3
30-39	10,9	34,1	49,1	5,9
40-59	11,8	27,3	53,0	8,0
60 i więcej lat	6,6	25,6	54,8	12,9
<u>Miejsce zamieszkania</u>				
Wieś	10,4	28,3	50,2	11,1
Miasto	12,1	29,8	50,9	7,2
<u>Wykształcenie</u>				
Podstawowe	9,5	26,5	52,2	11,8
Zasadnicze zawodowe	13,8	28,4	48,5	9,3
Średnie	13,0	32,7	49,9	4,4
Ponadśrednie	10,6	33,3	51,1	5,0
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>				
Inteligencja	10,9	31,3	53,1	4,7
Pozostali umysłowi	8,1	31,1	58,1	2,7
Pracownicy handlu i usług	13,6	25,0	53,4	8,0
Robotnicy wykwalifikowani	10,9	34,3	48,2	6,6
Robotnicy do prac prostych	13,7	25,9	52,5	7,9
Rolnicy indywidualni	9,0	27,9	51,5	11,6
Właściciele prywatnych firm	20,0	32,0	36,0	12,0
Emeryci i renciści	9,2	26,4	51,3	13,2
Niepracujący	19,6	28,0	41,7	10,7
<u>Przynależność do partii</u>				
PZPR	2,6	18,4	72,8	6,1
ZSL lub SD	6,3	18,8	67,2	7,8
Nie należy	12,6	30,4	47,9	9,0
<u>Przynależność do związków zawodowych przed 13.12.1981 r.</u>				
NSZZ "Solidarność"	16,7	34,4	44,0	5,0
Inne związki	4,7	25,4	65,3	4,7
Nie należał do żadnych	11,5	28,3	49,1	11,1
<u>Przynależność do NSZZ "Solidarność" ("Solidarność" BI)</u>				
Należy	23,4	32,7	38,5	5,4
Nie należy	9,6	28,5	52,6	9,2

Tabela 12

w procentach

Charakterystyka badanych	Stosunek do propozycji utworzenia rządu niezależnych fachowców, specjalistów nie związanych ani z koalicją ani z "Solidarnością"		
	popieram ją	nie popieram jej	trudno powiedzieć
<u>Płeć</u>			
Mężczyźni	54,2	20,2	25,0
Kobiety	51,3	14,5	34,2
<u>Wiek</u>			
Do 29	52,9	15,7	31,4
30-39	58,5	19,1	22,2
40-59	52,4	20,6	26,9
60 i więcej lat	46,3	13,8	39,9
<u>Miejsce zamieszkania</u>			
Wieś	49,9	14,8	35,3
Miasto	54,6	19,3	26,1
<u>Wykształcenie</u>			
Podstawowe	48,1	14,0	37,9
Zasadnicze zawodowe	55,9	19,2	24,9
Średnie	54,8	18,9	26,2
Ponadśrednie	60,3	26,2	13,5
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>			
Inteligencja	59,4	26,6	14,1
Pozostali umysłowi	55,0	21,2	23,9
Pracownicy handlu i usług	60,2	20,4	19,3
Robotnicy wykwalifikowani	55,1	17,5	27,4
Robotnicy do prac prostych	55,0	14,3	30,7
Rolnicy indywidualni	47,0	14,1	38,9
Właściciele prywatnych firm	52,0	20,0	28,0
Emeryci i renciści	46,5	16,5	37,0
Niepracujący	57,8	16,1	26,2
<u>Przynależność do partii</u>			
PZPR	61,4	21,9	16,7
ZSL lub SD	46,9	26,6	26,6
Nie należy	52,1	16,8	31,1
<u>Przynależność do związków zawodowych przed 13.12.1981 r.</u>			
NSZZ "Solidarność"	57,6	19,2	23,2
Inne związki	54,2	22,4	23,3
Nie należał do żadnych	50,8	15,7	33,4
<u>Przynależność do NSZZ "Solidarność" ("Solidarność" RI)</u>			
Należy	52,7	22,5	24,9
Nie należy	52,7	16,8	30,5